

גמ' סנהדרין (יד): - אין אונאה בהקדשות ובמעשר שני

רב דניאל שטיין

א. רמב"ם (פ"ב מעשר שני ה"א) - מעשר שני נאכל לבעליו לפני מחומת ירושלים שנאמר ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם וגו', ונוהג בפני הבית ושלא בפני הבית אבל אינו נאכל בירושלים אלא בפני הבית וכו' והורו הגאונים שאם רצה לפדות שוה מנה בפרוטה לכתחלה בזה"ז פודה, לא יהיה זה חמור מן הקודש ומשליך הפרוטה לים הגדול.

ב. גמ' ב"מ (נו-גז). - דתנו רבנן וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלים, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר שגופו מכור וגופו קנוי, יצאו שטרות שאין גופן מכור ואין גופן קנוי, ואינן עומדין אלא לראיה שבהם וכו', הקדשות אמר קרא באחיו ואחיו ולא הקדש וכו', דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל.

ג. משנה קידושין (גב): - במעשר שני בין שוגג בין מזיד לא קידש דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר בשוגג לא קידש במזיד קידש. [פרש' במעשר שני כו' - דקסבר ר' מאיר מעשר ממון גבוה הוא. ר' יהודה אומר במזיד קידש - דמעשר ממון הדיוט הוא].

ד. ספר החינוך (מצ' של"ז) - אבל עיקר האזהרה בין בקרקע בין במטלטל הוא באמת, שהוזהרנו שלא להונות הבריות לדעת. אבל החילוק שביניהן הוא שאם נמצאת אונאה במטלטל ביתר משותת שיבטל המכר, שדעת הבריות שלא לסבול אונאה יתירה מכן במטלטלין, אבל בקרקע לפי שהקרקע דבר קיים לעולם דרך הבריות למחול בו כל אונאה אחר שלקחו אותו, וכעין מה שאמרו זכרונם לברכה [ב"ק יד:] על דרך ההפלה שהקרקע דבר השוה כל כסף הוא.

ה. גמ' ב"ק (סב): - ת"ר על כל דבר פשע כלל, על שור על חמור על שה ועל שלמה פרט, על כל אבידה חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון, יצאו קרקעות שאינן מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון, יצא הקדש רעהו כתיב.

ו. תוס' (סג.) ד"ה רעהו - וא"ת דלקמן נפקא לן בפרקין (עו.) למעט הקדש מוגונב מבית האיש ולא מבית הקדש, וי"ל דהתם נמי לא מאיש קדריש וכו' אלא התם ה"פ, מבית איש דשייך ביה רעהו, כדכתיב ולא מבית הקדש, ואגב דגבי גנב איצטריך למנקט האי לישנא למידרש ולא מבית הגנב נקט ליה נמי לענין הקדש.

ז. רמב"ם (פ"ב גניבה ה"א) - הגונב את הגוי או שגנב נכסי הקדש אינו משלם אלא הקרן בלבד שנאמר ישלם שנים לרעהו, לרעהו ולא להקדש, וכן הגונב קדשים מבית בעליהן בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, בין קדשים שאין הבעלים חייבים באחריותן בין קדשים שהבעלים חייבים באחריותן הרי זה פטור מן הכפל ומתשלומי דו"ה שנאמר וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש.

ח. גמ' ב"ק (עו.) - גנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר כו', אמרי בשלמא אטביחה לא מחייב, דכי קא טבח דהקדש קא טבח ולא דמריה קא טבח, אלא אהקדש ליחייב מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים וכו', מכרו להדיוט מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דשמעון, מכרו לשמים מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן.

ט. תוס' ב"ק (שם) ד"ה והשתא - והא דאמר לקמן (עט.) גנב והקדיש חייב ד' וה' דהוי כמוכרו להדיוט היינו בקדשי בדק הבית דלא מיקרו על שם בעלים וקדשי מזבח אומר ר"י וכו' דמיקרו על שם בעלים ולא הוי הקדש כמכירה.

י. רמב"ם (פ"ג מעשר שני הכ"ד-כ"ה) - כבר ביארנו שהמעשר ממון גבוה הוא, לפיכך אנו אומרים שהגונב מעשר שני אינו משלם תשלומי כפל והגוזלו אינו משלם חומש, המקדיש מעשר שני שלו לבדק הבית הרי זה פודה אותו מי שפודהו.

יא. רמב"ם (פ"ח לולב ה"ב) - אתרוג של וכו' מעשר שני בירושלם לא יטול שמא יכשירו לטומאה, ואם נטל כשר.

יב. גמ' ב"ק (צח.) - הזורק מטבע של חברו לים הגדול פטור, מאי טעמא אמר הא מנח קמך אי בעית שקליה.